

10-Mavzu. Qiz bolalar uchun yubka asos chizmasini konstruksiyalash

Reja:

1. Bel kiyimlariga qo'yiladigan talablar.
2. Yubka uchun asosiy o'lchovlar.
3. Quyosh yubkaning chizmasini chizish tartibi.
4. Klinli yubkaning chizmasini chizish tartibi

Tayanch so'z va iboralar: yubka, model, fason, modellashtirish, texnik modellash, vitachka.

1. Bel kiyimlariga qo'yiladigan talablar

Belli kiyimlar konstruksiyasiga yubka va shimlar kiradi. Ular yelkali kiyimlardan tayanch chizig'i odamning beli va bo'ksasiga to'g'ri kelishi bilan farqlanadi; belli kiyimlar bel chizig'ida mahkamlanadi. Qomatning qolgan joylarida belli kiyimlarning tanaga nisbatan joylanishi kiyimning bichimi va siluetiga bog'liq.

Belli kiyimlarga yubkalar, shimlar, shortik, lozim, yubka-shimlar kiradi. Yubkalar bichimiga ko'ra: to'g'ri bichimli, etagiga kengaygan va toraygan bo'ladi. To'g'ri bichimli yubkalar o'z navbatida: to'g'ri bichim, etagiga toraygan, etagiga bir oz kengaygan shakllariga ega (10.1-rasm). Bunday yubkalar shaklini beldagi burmalar, gir aylangan taxlamalar, koketkali yubkalar hisobiga hosil qilish mumkin. Etagiga kengaygan yubkalarga: bo'lakli va quyosh, yarim quyosh yubkalar kiradi. Yubkalarni bezak baxya qator, tasma, tugmacha, kashtalar va hokazolar bilan bezash mumkin. Yubka taqilmasiga «molniya» tasma, ilgak, tugmalar bilan ishlov berish mumkin.

Yubka konstruktsiyasini chizishda avval siluet tanlanadi, so'ng shaxsiy figura to'laligi hisobga olinib zamonaviy moda yo'nalishiga mos model aniqlanadi.

10.1-rasm. Qiz bolalar uchun yubka fasonlarining namunalari

10.2-rasm. Qiz bolalar uchun yubka fasonlarining namunalari

2. Yubka uchun asosiy o'lchovlar

Belli kiyimlarni konstruksiyalashda qomatning, asosiy o'lchamlari sifatida belning yarim aylanasi C_{bel} , bo'ksaning yarim aylanasi $C_{bo'k}$ va kiyim uzunligi qabul qilingan.

10.1-jadval

Qiz bolalar yubka chizmasini chizih uchun asosiy o'lchovlar

(tavsiya etilayotgan yubka o'lchovi 158-80); (2-ilovaga qarang)

№	O'lchov belgisi	O'lchov nomi	Qiymati, sm
1	C_{bel}	Bel yarim aylanasi	29,2
2	$C_{bo'k}$	Bo'ksa yarim aylanasi	42
3	$U_{or.bel}$	Orqaning belgacha uzunligi	41,4
4	U_{yu}	Yubka uzunligi	55

10.2-jadval

Qiz bolalar yubka asos chizmasini chizish uchun qo'shimcha haqlar

T/r	Qo'shimcha haq belgilari	Qo'shimcha haq kattaliklari, sm
1	P_{bel}	0,5
2	$P_{bo'k}$	1

3. Quyosh yubkaning chizmasini chizish tartibi

10.3-rasm. Qiz bolalar uchun klyosh yubka fasonlari

Bu yubkalarda vitachkalar bo'lmaydi; ular chizmasini bevosita gazlamada chizish (ya'ni andazasiz bichish) mumkin. Bir chokli yubka 140X140 sm (yoki 150X150 sm) kvadrat gazlama bo'lagidan bichiladi. Gazlamani uning milkini arqoq ipiga tugri keltirib (milk 1 sm qirqib tashlangani yaxshi), 45° burchak hosil qilib buklanadi-da, santimetrli sirkul kabi ishlatib, bel, etak chiziqlari chiziladi. Hamma aylanalarning markazi burchakning uchi (O nuqtasi).

Bir chokli yubkani hisoblash:

1. $TN = D_{yu}$
2. OT; ON radiuslar bilan uchta yoy chiziladi.
3. TT_1 kesma tekshiriladi: $TT_1 = C_{bel} + P_{bel}$;

Bel bilan bo'ksa o'rtasidagi farq katta bo'lsa, yon va ort tomonda yuza vitachkalar qilish mumkin; chok ort bo'lak o'rtasidan o'tadi. Bunday yubka tikish uchun tuksiz, ko'p tuslanmaydigan, «bo'yiga» ham , «eniga» ham fakturasi bir xil bo'lgan gazlama (krep, rogojka, plashchli gazlama) tanlash kerak. Rangi bir xil bo'lgan yoki simmetrik katakli shotlandka material to'g'ri keladi.

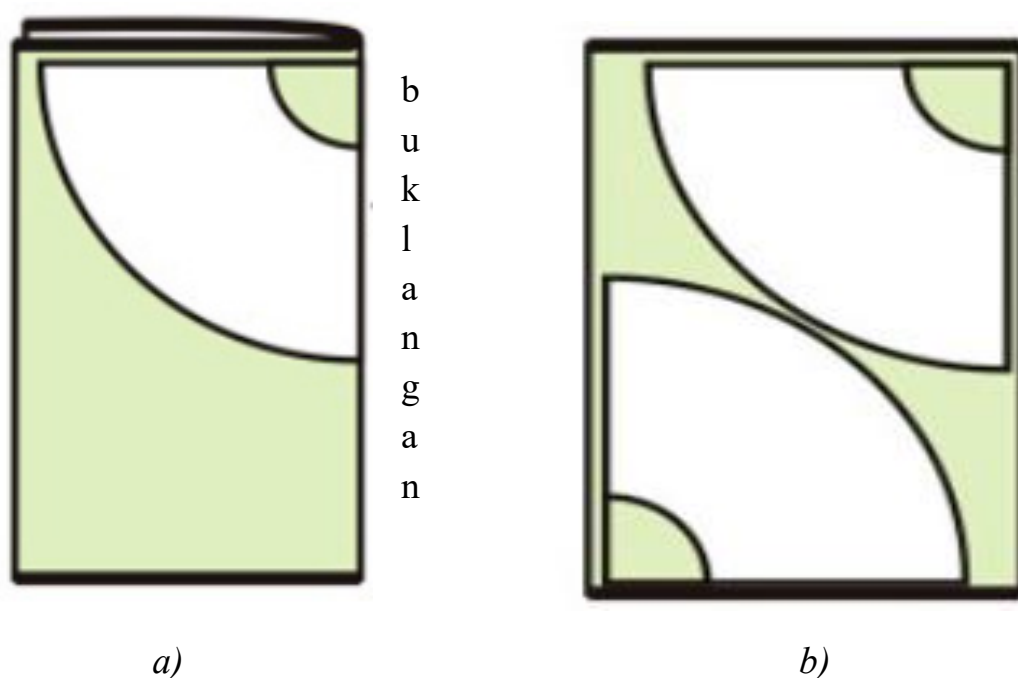
Yarim klyosh yubka. Yarim klyosh yubka bir chokli yoki qo'sh chokli bo'lishi mumkin. Yarim klyosh yubkani hisoblash.

1. $TT_1 = (C_{bel} + P_{bel}) / 2$
2. $TN = U_{yu}$.
3. OT, ON radiusli ikkita yoy o'tkaziladi.

Yubkaning to'g'ri yopishib turishi uchun hamda qiya qismidag uzunligini to'g'rilash uchun bel chizig'i (1,75 sm ko'tariladi) bilan etak chizig'i (3,5 sm kamaytiriladi) o'zgartiriladi. Ikki bo'lakli yubkani biriktirib tikayotganda (10.6 - rasm, b) bo'laklarning bo'ylama qirqimini bo'ylama qirqimiga, ko'ndalang qirqimini ko'ndalang qirqimiga tikish kerak (gazlamaning o'ngi bilan teskarisi bir xil bo'lsa choklar ikki yonda bo'ladi. Agar chok bitta bo'lsa, u ort bo'lakning o'rtasidan o'tadi).

Qiz bolalar klyosh yubkasini loyihalash bo'yicha texnologik xarita

Konstruktiv bo'lak belgisi	Siljitish yo'nalishi	Hisoblash formulasi va hisoblar	Konstruktiv bo'lak qiymati, sm
TT ₁	yoy	$C_{bel} + P_{bel} = 29,2 + 0,5$	29,7
TN	pastga	$U_{yu.}$	55
OT; ON radiuslar bilan uchta yoy chiziladi.			

10.4-rasm. Klyosh yubka andazalarini gazlama ustida joylashtirish variantlari: a — bir chokli (tuksiz gazlamada); b — ikki chokli.

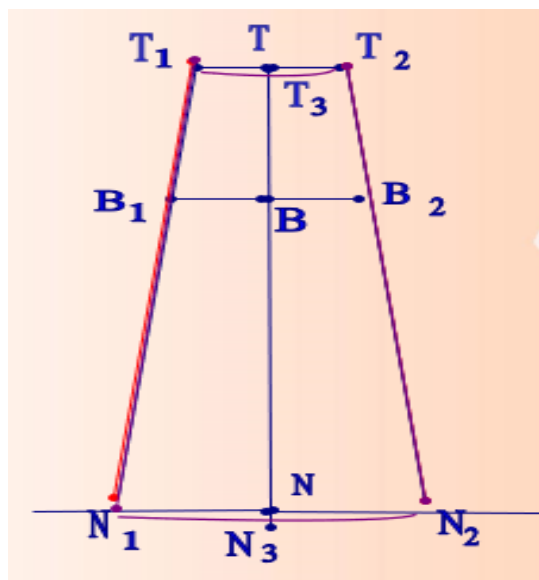
4. Klinli yubkaning chizmasini chizish tartibi

Yubka bo'laklari soni har xil bo'lishi mumkin, lekin juft son (4, 6, 8, 12) bo'lgani ma'qul; taqilmasi chap yon chokda; bo'laklar o'rtasi — old va ort bo'laklar o'rtasida. Bo'laklar soni toq bo'lsa, old bo'lakning o'rtasi butun bo'ladi, ort bo'lak o'rtasida esa taqilmali chok bo'ladi. Taqilma tikish uchun eni 3—4 sm, bo'yi 25 sm qo'shimcha taqilma haqi chiqariladi.

10.5- rasm. Olti va 8 klinli yubka fasonlari

Misol tariqasida olti bo‘lakli (klinli) yubkaning bo‘laklari tuzilishini keltiramiz (10.7- rasm).

10.6- rasm. Olti klinli yubka bo‘lagining chizmasi.

1. Yubkaning uzunligi $TN = U_{yu}$,
2. Bo‘lak yarmining beldagi kengligi $TT_1 = (C_{bel} + P_{bel}) / N$
3. Bo‘lak yarmining bo‘ksadagi kengligi $BB_1 = (C_{bel} + P_{bel}) / N$

bu yerda, N – yubka bo‘laklar soni

4. Bo‘lak yarmining etakdagi kengligi $NN_1 = BB_1 + 4$ sm va bundan ortiq yana kengaytirish uchun qo‘shimcha 5 — 7 sm kengaytiriladi; bu qo‘shimcha etak bilan bo‘ksa oralig‘ining o‘rtasiga borib yo‘q bo‘lib ketadi). Bo‘lakning bo‘ylama qirqimi bo‘ylab ravon chiziq tortiladi.

5. T va N nuqtalaridan pastga 0,5 sm o‘lchab qo‘yiladi; belning botiq qismi chiziladi; etak dumoloqlashtirib chiziladi ($T_1N_1 = TN$).

6. Chizma o'rta chiziqdan o'ng tomonga «ikkilantiriladi», bel va etak qismlarining to'g'ri tutashganligi kalka yordamida tekshiriladi; taqilma o'rni belgilab olinadi (tikish haqi bichish vaqtida chiqariladi).

10.4-jadval

Qiz bolalar klinli yubkasini loyihalash bo'yicha texnologik xarita

Konstruktiv bo'lak belgisi	Siljitish yo'nalishi	Hisoblash formulasi va hisoblar	Konstruktiv bo'lak qiymati, sm
TN	pastga	$U_{yu.}$	55
TB	pastga	$U_{or.bel} : 2 - 2 = 41,4 : 2 - 2$	18,7
$TT_1 = TT_2$	chapga - o'ngga	$(C_{bel} + P_{bel}) / N = 1/6 \times (29,2 + 0,5) / 6$	5
$BB_1 = BB_2$	chapga - o'ngga	$(C_{bo'k} + P_{bo'k}) / N = 1/6 \times (42 + 1) / 6$	7,2
$NN_1 = NN_2$	chapga - o'ngga	$BB_1 + 4 = 7,2 + 4$	11,2
TT_3	pastga	0,5	0,5
NN_3	pastga	1	1
$T_1N_1 = T_2N_2$	pastga	TN	55

Nazorat uchun savollar:

1. Belli kiyimlar uchun qanday gazlamalar va bezaklar tanlanadi?
2. Bo'ksagacha bo'lgan uzunlik qaysi formula orqali topiladi?
3. Yubkani bo'ksa chiziq bo'ylab kengligini hisoblash formulasini ko'rsating?